

□

AT – vejledning 2010

INDHOLD:

Synopsis	s. 2
Talepapiret	s. 3
Hovedområder	s. 4
Metoder	s. 6
Evaluering og bedømmelseskriterier	s. 8

Synopsis

Læreplanen for almen studieforbereelse er efterfølgende gengivet i Times New Roman skrift. Skolens kommentarer i *kursiv*.

Synopsen skal indeholde:

- **Titel på emnet og angivelse af fagkombination**
Emnet bliver ligesom sidste år og prøvemodellerne noget som du skal forholde sig til: en vision, et postulat mv. Fagkombinationen SKAL angive hvilket niveau du er blevet undervist på.
- **Problemformulering**
*Man arbejder med én problemformulering.
Det kan være en god idé umiddelbart før problemformulering at lave en indledning, hvor du fortolker opgaveformulering med henblik på at argumentere for din problemformulering.*
- **Præsentation af de problemstillinger, der er arbejdet med**
I princippet har du frit valg med hensyn til antal problemstillinger, men det anbefales at man holder sig til ca. 3-4. Problemstillingerne skal ikke være taksonomisk opbygget (f.eks. redegørende, analytisk, vurderende) men kan sagtens udelukkende befinde sig på de for fagene højeste niveauer. Problemstillingerne er primært knyttet til SAGEN, og det er op til dig selv at inddrage begge fag. Husk at holde fast i at problemstillingerne er en hjælp til at besvare problemformuleringen, og at de ikke er løsrevet fra denne.
- **Diskussion af, hvilke materialer, teorier og metoder der er relevante i arbejdet med problemstillingerne.**
Her er det de enkelte fags metoder mv., der regnes med. Det gælder om at kunne uddybe fagenes overskrifter f.eks. er det ikke nok at skrive i naturvidenskabelige fag at der er indgået eksperimenter, i samfundsfag er det ikke nok at skrive kvantitative metoder osv.
- **Konklusioner på arbejdet med de enkelte problemstillinger.**
Metodeafsnittet må evt. gerne komme i denne forbindelse.
- **En sammenfattende konklusion, som er klart relateret til problemformuleringen, herunder formulering af spørgsmål til videre undersøgelse.**
Du skal kunne se en sammenhæng mellem konklusion og problemformulering, derfor kan det måske være en god idé (som det også anbefales i relation til talepapiret) at tekstmæssigt bringe den samlede konklusion efter præsentationen af problemformuleringen.
- *Litteraturliste*

Skal følge de principper som dansk/historie- opgaven følger.

- **En perspektivering til problemstillinger, teorier og metoder fra studierapporten.**
Den kan virke meget kunstig, hvis ikke der er et emnemæssigt sammenfald. Men de kan til enhver tid referere til teorier og metoder anvendt i tidligere forløb.

Der afholdes en individuel mundtlig prøve, som består af en fremlæggelse med udgangspunkt i synopsen samt en uddybende dialog. I dialogen kan der yderligere stilles spørgsmål med udgangspunkt i elevens studierapport. Studierapporten skal foreligge ved prøven. *Studierapporten er dit ansvar, men findes i de fleste tilfælde på Lectio. Se også afsnittet om Talepapir.*

Talepapiret

Nogle gode råd til talepapir og disposition ved eksamen

- En indledning, hvor du præsenterer emnet og problemformuleringen. Det er vigtigt for sammenhængen i fremlæggelsen, at undersøgelsens hovedresultater præsenteres i denne første fase.
- En punktopstilling med hoved- og underpunkter, om de problemstillinger fra synopsen, som du har nævnt vil blive forklaret og uddybet ved eksamen. En gennemgang af evt. nyt stof, der er kommet til siden synopsen blev skrevet
- En redegørelse for, hvordan fagenes metoder er blevet anvendt, og for hvorledes det faglige samspil har givet en indsigt, som fagene hver for sig ikke alene kunne give
- En revideret konklusion, hvor synopsen sammenfattes i lyset af det nye stof der er kommet til
- Undgå at skrive helsætninger i talepapiret, da dette vil have karakter af skriftsprog og let kan forlede til oplæsning

Hovedområder

Det humanistiske hovedområde

De humanistiske fag beskæftiger sig med det kulturelle i videste forstand. De inddrager opbygning, tilblivelse og virkning af de opfattelser, fortolkninger og omformninger, hvormed mennesker møder den virkelighed, de selv indgår i og bidrager til med deres virksomhed. Humanistisk viden vedrører forudsætningerne for og resultaterne af menneskers aktivitet som tænkende, følende, vurderende, handlende og symbolbrugende væsener, der med materielle og symbolske midler forholder sig både nyskabende og traditionsbærende til deres sociale og historiske livsbetingelser.

De humanistiske fag sigter på at udvikle elevernes forståelse af den fællesmenneskelige og kulturelle omverden og på at styrke deres evne til at danne sig begrundede forestillinger om fremtiden på baggrund af en indsigt i deres omverdens historiske baggrund og kulturelle foranderlighed. For at bidrage hertil beskæftiger de humanistiske fag sig med fem hovedfelter:

- historie og hverdagskultur
- litteratur, kunst og æstetik
- bevidsthed og erkendelse
- sprog, medier og kommunikation
- værdier og etik.

De humanistiske fags *empiri* består af kulturprodukter i videste forstand fra nutid og fortid. Ud over sproglige tekster og andre symbolske produkter i forskellige kunstneriske og andre genrer omfatter de brugsting og begivenheder, der indgår i menneskers aktiviteter som historiske væsener og er udtryk for de måder, hvorpå mennesker giver omverdenen betydning og bearbejder historie og tradition i nutiden.

De humanistiske fags *teorier og metoder* er i første række knyttet til beskrivelse, analyse og fortolkning af kulturprodukter og deres frembringelse og af de betydninger, intentioner og værdimæssige konsekvenser, de indebærer. Derudover indgår der i mere begrænset omfang kvantitative metoder i forbindelse med kortlægning af udbredelse af vaner, kulturnormer og medieforbrug.

Det samfundsvidenskabelige hovedområde

De samfundsvidenskabelige fag beskæftiger sig med, hvorledes mennesker udvikler og organiserer deres fælles virkelighed gennem formelle og uformelle regler og institutioner og magtrelationer. Samfundsvidenskabelig viden omfatter dermed de menneskeskabte fællesskabers struktur, funktion og relationer til deres omgivelser og denne videns historiske og sociale betingethed.

De samfundsvidenskabelige fag sigter på at udvikle elevernes orienterings- og handleevne samt deres evne til kritisk refleksion over lokale, regionale, nationale og globale forandringsprocesser med henblik på at styrke deres muligheder for aktiv deltagelse i et demokratisk samfund. Derfor fokuserer de samfundsvidenskabelige fag på de værdier og magtforhold, der indgår i alle samfundsmæssige relationer, på de materielle og økonomiske faktorer, der knytter sig til dem, og på sociale forandringer gennem både intentionelle og ikke-intentionelle handlinger. De samfundsvidenskabelige fag beskæftiger sig med sådanne problemer på tre hovedfelter:

- sociale strukturer og relationer
- produktion og fordeling af ressourcer
- politiske strukturer, processer og magtrelationer – nationalt og internationalt.

De samfundsvidenskabelige fags *empiri* består af de elementer og strukturer, der opbygger og udtrykker menneskeskabte fællesskabers organisation, funktion og relationer til det enkelte individ og til andre fællesskaber eller samfund, i samarbejde eller konflikt. Det drejer sig om overordnede og formelle fællesskaber som stater og internationale fællesskaber eller mere afgrænsede fællesskaber af privat, offentlig og halvoffentlig art som virksomheder og institutioner, og om uformelle fællesskaber som aldersgrupper eller interessebestemte netværk og halvformelle fællesskaber som familier. De samfundsvidenskabelige fags *teorier* består af generaliseringer herom.

De samfundsvidenskabelige fags *metoder* består af kvalitative og kvantitative metoder, som sikrer en empirisk forankring af teorier om sociale, økonomiske og politiske forhold og sammenhænge. De kvalitative knytter sig til interview, deltagerstyrede undersøgelser og observationer, mens de kvantitative knytter sig til statistiske og beskrivende undersøgelser. Begge grupper af metoder kan sigte både på samtidsanalyse og prognoser.

Det naturvidenskabelige hovedområde

De naturvidenskabelige fag beskæftiger sig med generaliserbare fænomener og processer i naturen og i nutidens teknologisk prægede samfund. Naturvidenskaben stiller spørgsmål til naturens struktur og processer og forsøger at levere forklaringer i form af teorier og love, der i princippet er foreløbige. De er den bedste beskrivelse af naturen, vi har indtil videre, og de må korrigeres, udbygges og forbedres afhængig af efterfølgende erfaringer og undersøgelser.

De naturvidenskabelige fag sigter på, at eleverne opnår indsigt i, hvorledes hypoteser opstilles og testes, og på at udvikle deres evner til at generalisere iagttagelser. Det sker med henblik på at lære at opstille modeller med anvendelse af formelle sprog – ofte ved hjælp af matematiske og datalogiske metoder – samt at kunne diskutere modellernes rækkevidde. Eleverne skal gennem undervisningen sættes i stand til at perspektivere og vurdere naturvidenskabelige resultater i forhold til deres teknologiske og samfundsmæssige muligheder og risici.

Desuden skal eleverne opnå indsigt i, at den naturvidenskabelige viden bygger på menneskelig kreativitet og forestillingsevne og derfor er kulturelt og socialt indlejret. De naturvidenskabelige fag beskæftiger sig med:

- stof, bevægelse, kræfter og energi i den natur, der omgiver mennesket
- stoffernes indre opbygning og stofforandringer som følge af ydre påvirkninger
- levende væseners opståen, udvikling og vekselvirkning med den øvrige natur
- abstrakte strukturer, tal og figurer
- data og dataprocesser.

De naturvidenskabelige fags *empiri* omfatter alle fænomener, der kan iagttages enten direkte med de menneskelige sanser eller gennem forsøgsapparat og eksperimentelle opstillinger.

De naturvidenskabelige fags *metoder* forener hypotetisk-deduktive metoder, der bygger på matematikkens og andre formelle sprogs logik samt på tidligere observationer, og empirisk-induktive metoder med eksperimentet som udgangspunkt. ”Trial and error”-metoder samt forskernes intuitive evner til at gøre opdagelser spiller også en betydelig rolle inden for både teknologisk udvikling og naturvidenskabelig forskning.

Naturvidenskaben involverer en helhed af observationer, dataindsamling og databehandling, beskrivelse, klassifikation og generalisering, som kan lede til teoridannelse og nye hypoteser.

Videnskabelige hypoteser opnår større troværdighed, når forudsigelser stemmer overens med eksperimenter og observationer. Naturvidenskabelige teorier vurderes dog ikke alene på deres

empiriske forudsigelser, men også på kriterier som konsistens, plausibilitet, enkelhed og formel skønhed.

Materialer, teorier og metoder

I læreplanen for almen studieforbereelse står bl.a. følgende om teori og metoder:

- Nævnt som et fagligt mål: 'anvende elementær videnskabsteori ... til at formulere og reflektere over problemstillinger ...'
- Ikke nævnt i kravene til synopsis: Her står 'diskussion af materialer, teorier og metoder...'

I vejledningen står bl.a. følgende

- Defineret som fagets 'genstandsområde og dets karakteristiske metoder og tilgange.' (p.25)
- Der lægges vægt på, at evt. omtale af teori skal bindes til elevens konkrete arbejde: 'Begreber som positivisme, hermeneutik, strukturalisme og kritisk teori kan tematiseres, hvis det passer i forhold til et givet emne, men bør nok ikke gøres til en hovedsag.' (p.25)

Hvad er det så?

Elementær videnskabsteori består af

- Konkrete teorier eller metoder (fx monetarisme)
- Egentlig videnskabsteori (fx positivisme)
- Ved den afsluttende prøve kan begge typer indgå, men vægten er på den første

Teorier eller metoder

Når du reflekterer over teorier eller metoder, kan det være i forhold til

- Din egen fremgangsmåde
- Fremgangsmåden i det materiale, der er inddraget

Materialer, teorier og metoder afspejler den faglige og videnskabelige proces, der gør det muligt at undersøge og skaffe sig sikker viden om et problem eller fænomen. Det første skridt i processen er at skaffe sig pålidelige oplysninger om problemet/fænomenet. Det andet er at behandle oplysningerne korrekt for at opnå et resultat, og det tredje er at benytte sig af intellektuelle redskaber til at beskrive og forklare resultatet.

Materialer

- kan fx bestå af statistikker, kildetekster, arkæologiske fund, eksperimenter og iagttagelser. Materialet kan også være sproglige eller kunstneriske udtryksformer som billedkunst, teater, musik og skønlitteratur.

Metoder

- Kvantitative og kvalitative undersøgelser inden for samfundsfag er eksempler på metoder.
- Tekstanalyse og fortolkning på nykritisk eller psykoanalytisk grundlag er eksempler på metoder inden for litteraturfag som dansk og sprogfag.
- Eksperimenter og opstilling af matematiske modeller er metoder, der benyttes hyppigt i naturvidenskabelige fag.
- Kontrollerede kliniske undersøgelser med brug af statistiske test er metoder, der anvendes inden for medicinsk forskning.
- Kildekritik er en metode inden for historiefaget.

Teorier

- Proteinsyntesen, teorien for radioaktive stoffers henfald, lineær programmering, ligevægtsloven for homogene og heterogene ligevægte og klimamodeller er eksempler på naturvidenskabelige *teorier*.
- Inden for litteratur-forskning er den nykritiske metodes opfattelse af, hvad et litterært værk er, en teori.
- Aktantmodellen er et eksempel på et element fra den strukturalistiske teori om en tekst.
- Monetarisme er en teori i den del af samfundsvidenskaberne, der beskæftiger sig med økonomi; i sociologien anvendes fx argumentations- og effektteorier.
- Ødipuskomplekset er en teori inden for psykologien.

Materiale, metode og teori er en opdeling af den arbejdsproces, der skal til for at producere viden. I arbejdsprocessen griber de tre led ind i hinanden, og ofte kan leddene ikke helt adskilles fra hinanden. Man kan sige, at metoden er bindeleddet mellem teori og empiri.

Evaluering og bedømmelseskriterier

I løbet af 4. semester gennemføres et forløb med udarbejdelse af en synopsis under prøvelignende former.

Evalueringen i 4. semester tilrettelægges således, at eleverne får mulighed for at øve sig så realistisk som muligt på den afsluttende prøve efter 3.g.

Evalueringen i 4. semester skal dokumentere en progression i viden, kompetencer og overblik i forhold til 1.g. Det betyder bl.a., at eleverne nu skal være så fortrolige med synopsisformen, at de under vejledning af lærerne både kan afgrænse og præcisere et emne, udarbejde en problemformulering og metodisk-analytisk finde frem til svar på problemstillingerne.

I forbindelse med evalueringen i 4. semester er det af hensyn til det videre forløb vigtigt, at eleverne modtager en fyldestgørende individuel evaluering af den udarbejdede synopsis, herunder detaljeringsgrad, problemformulering, metode, konklusion og perspektivering

4.4 Bedømmelseskriterier

Der gives én karakter. Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eleven lever op til de faglige mål, som er angivet i pkt. 2.1. Herudover lægges der vægt på, hvordan eleven udvælger, strukturerer og formidler det faglige stof.

Læreplanen beskriver en progression i de faglige mål via:

1. – Faglige mål ved evaluering i 4. semester
2. – Faglige mål efter 3.g, formuleret i læreplanens afsnit 2.1

Ved en konkret bedømmelse og karaktergivning kan man have brug for progressionstrin på vej til de faglige mål. En sådan findes i bilag 4.

(læreplan for AT)

I bedømmelseskriterierne for almen studieforbereelse er indlejret, i hvilken udstrækning eleven behersker de faglige metoder fra de to fag:

En rettesnor for den endelige bedømmelse kan være:

- En præstation, der fuldt ud opfylder de relevante faglige mål, vurderes til *fremragende*
- En præstation, som lever op til en del af disse faglige mål på vejen mod slutmålene, vil normalt blive vurderet til en *middelpræstation*
- En præstation, som kun opfylder nogle af de første faglige mål for almen studieforbereelse, vil normalt blive vurderet til *netop bestået*.

Oplæsning fra synopsis eller talepapir bidrager ikke med noget positivt i forhold til karaktergivningen. Men valget af et citat eller af et datamateriale og kommenteringen af dette kan naturligvis tælle positivt.

Bilag 4 Progressionstrin (1. – 3.g)

Kategorier:	1	2	3
Viden	– demonstrere kendskab til, hvorledes der med udgangspunkt i et givet emne kan stilles spørgsmål til forskellige fag	– anvende viden fra forskellige fag og faglige hovedområder	– opnå viden om et emne ved at kombinere flere forskellige fag og faglige hovedområder
Metoder		– anvende relevante metoder fra forskellige fag og faglige hovedområder – demonstrere kendskab til de enkelte fags muligheder og begrænsninger	– anvende forskellige metoder til at belyse et komplekst problem– vurdere forskellige fags og faglige metoders muligheder og begrænsninger
Sammenhæng Overblik	– demonstrere kendskab til, hvorledes forskellige fag kan bidrage til at belyse et givet emne	– påpege, hvorledes et givet emne indgår i større historiske og/eller nutidige sammenhænge	– forstå enkeltfaglig viden som bidrag til en sammenhængende verdensforståelse – vurdere, hvorledes et givet emne indgår i større historiske og/eller nutidige sammenhænge
Videnskabelig teori Videnskabsteori	– demonstrere kendskab til grundlæggende forståelsesformer inden for flere hovedområder eller inden for fagfamilier, som repræsentanter for hovedområder.	– redegøre for nogle betydningsfulde videnskabelige teorier samt kunstneriske, videnskabelige og teknologiske nybrud – demonstrere forståelse af videnskabelig tanke-gang	– anvende indsigt i elementær videnskabsteori og videnskabelige ræsonnementer til at formulere og reflektere over problemstillinger af enkelt-faglig, flerfaglig og fællesfaglig karakter
Formidling	– formidle resultatet af arbejdet	– strukturere og formidle et fagligt stof.	–udvælge, strukturere og formidle et fagligt stof
”taksonomi”	”demonstrere kendskab”	”anvende viden”, ”redegøre”, ”demonstrere forståelse”, ”påpege”	”vurdere”, ”opnå viden”, ”anvende indsigt”, ”reflektere”